

TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA O`QUVCHILARNI AXLOQIY TARBIYALASH

Boboyeva Feruza

Navoiy vioiyati navoiy shahar Kasb hunar maktabi tarbiya fani o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada ta'lim sifatini oshirishda o`quvchilarini axloqiy madaniyatning ko`rinishlari, uning qirralari va namoyon bo`lish shakllari haqida yoritilgan.

Kalit so'zlar: Ma'naviy, axloqiy va estetik, irodaviy, odamiylik, do'stlik, to'g'rilik, adolatparvarlik, mehnat, poklik.

Mustaqil O'zbekistonning siyosiy, iqtisodiy, ma'naviy yo'nalishlarini rivojlantirishda va demokratik, insonparvarlik jamiyatini qurishda xalq ta'limi tizimini takomillashtirish, ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi ish faoliyatini yuqori darajaga ko'tarish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki kelajagimizning taqdiri hozirgi kunda boshlang'ich ta'lim bosqichi maktablarida ilm olayotgan bolalarning tarbiyasiga bog'liqdir. O'zbekiston Respublikasining birinchi Prezidenti I.A.Karimov o'zining “O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida.” kitobida, - “Agar ertangi kunimizni o'ylab ish qilmoqchi bo'lsak, kelajakda ishimizni davom ettiradigan bugungi yoshlarimizga sharoit yaratib, ularning hayoti haqida qayg'uradigan bo'lsak, avvalo. mahalliy yoshlarni tarbiyalash ishiga munosabatimizni mutloqo o'zgartirishimiz kerak”.³²-deb ta'kidlaydi. Shuni alohida ta'kidlash kerakki, Bugungi tarbiya-istiqbol ko'zgidir. Zotan, kelajak buyukligi tarbiya orqali yaratiladi. Tarbiyasiz odam hech narsaga qodir emas. Shaxs sifatida shakllanadigan o'quvchining ma'naviy kamolotida axloqiy madaniyatning ahamiyati benihoya katta. Axloqiy madaniyatga axloqiy bilimlar, malaka va ko'nikmalar, axloq qoidalari yordamida o'quvchining xulq-atvori, xatti-harakatlarini boshqarish tizimidir. Axloqiy

³² Islom Karimov. O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. –T.: “O'zbekiston” NMIU, 2011 yil, 70-71-betlar.

madaniyat o`quvchining ko`p qirrali faoliyati davomida shakllanib va takomillashib boradi.

Axloqiy madaniyatning ko`rinishlari, uning qirralari va namoyon bo`lish shakllari xilma-xildir. Insonparvarlik, halollik, tashabbuskorlik, vatanparvarlik, mehnatsevarlik, erksevarlik, faollik, ijodkorlik, haqiqatgo`ylik, mas`uliyatlik, saxiylik, kamtarlik, poklik va shu kabi qator muhim tushunchalar axloqiy madaniyat tushunchalaridir. Axloqiy tarbiya dastlab oilada, bog`chada keyinchalik boshlang`ich sinflarda bilim olayotgan bolalarda shakllanadi. Ta`limning poydevori qanchalik mustahkam bo`lsa, o`quvchining axloqiylikka va estetikaga oid dunyoqarashi shunchalik rivojlanadi. Shuning uchun ham birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov «...bolaning dunyoqarashi, didi, salohiyati shakllanadigan boshlang`ich sinflarga eng yetuk, eng tajribali murabbiylar biriktirib qo`yilishini oddiy mantiqning o`zi talab etadi. Zamonaviy boshlang`ich ta`limning o`zi nimadan iborat bo`lishi kerak? Bola 1-4 sinflarda qanday bilimga ega bo`lishi lozim? Uning tarbiyasi qanday bo`lishi kerak? Shu masalalarga javob topishimiz zarur.³³ O`zbekiston mustaqilligi tufayli boshlang`ich ta`lim mazmuni tubdan o`zgardi. Milliy va ma`naviy qadriyatlar asosida yangi dasturlar, darsliklar, o`quv metodik tavsiyalar, ilmiy-metodik qo`llanmalar yaratildi. Dunyoqarashi, Mustaqil respublikamizda boshlang`ich sinf o`quvchilarni yangi talab asosida o`qitish va tarbiyalashga alohida e`tibor berildi. Boshlang`ich sinflar bo`yicha davlat ta`lim standarti, boshlang`ich ta`lim kontseptsiyasi yaratildi. Boshlang`ich ta`lim jarayonida I-IV sinflarda o`qitiladigan «O`zbek tili», «Ona tili», «O`qish», «Odobnoma», «Tabiat», «Musiqqa madaniyati», «Tasviriy san`at», «Mehnat», «Jismoniy tarbiya» kabi fanlar asosida boshlang`ich sinf o`quvchilarida axloqiy-estetik tarbiyani tarbiyalashning poydevori qo`yiladi. Chunki, ushbu fanlarni o`qitish jarayonida o`quvchilar ongiga axloqiy-estetik tarbiyaning maqsad va vazifalarini singdirish, inson va jamiyat hamda uning taraqqiyoti haqidagi tushunchalar, bilimlar haqida muayyan tasavvurni hosil qilish, ma`naviy-axloqiy xatti-harakatlarni o`zlashtirish, shaxsning ijtimoiy yo`nalishi haqidagi ko`nikma va malakalar shakllantiriladi. Ya`ni, boshlang`ich sinf o`quvchilarida axloqiy-estetik

³³ Islom Karimov. “Yuksak ma`naviyat - yengilmas kuch” T., “Ma`naviyat”. 2008 yil.

tarbiyani shakllantirish 1-sinfdan IV sinfgacha bo`lgan davr mobaynida muhim o`zgarishlarga uchraydi. Bu yoshning oxirgi davrlariga kelib axloqiy- estetik tarbiya haqidagi bilimlar tasavvurlar va mulohazalar sezilarli darajada boyiydi. Boshlang`ich sinf o`quvchilarda axloqiy- estetik tarbiyani shakllantirish asosida ularda milliy o`zlikni anglash, vatanparvarlik, o`z vatani uchun iftixor tuyg`usini kamol toptirishda o`qish darslari muhim omil bo`lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, boshlang`ich sinf o`quvchilarda axloqiy-estetik tarbiyani tarbiyalashda o`qituvchilar qo`yidagi vazifalarni amalga oshirishi maqsadga muvofiqdir.

1. Boshlang`ich sinf o`quvchilarga axloqiy- estetik tarbiya haqidagi bilimlarni berish;
2. O`quvchilar tomonidan o`zlashtirilgan axloqiy- estetik tarbiya haqidagi bilimlarni chuqurlashtirib borish;
3. O`quvchilarda axloqiy tarbiya haqidagi bilimlarni o`rganishga bo`lgan ehtiyoj va qiziqishni yuzaga keltirish;
4. O`quvchilarda axloqiy tarbiyaga oid ongli yondoshuvni qaror toptirish;
5. O`quvchilarni har qanday ko`rinishdagi odobsizliklarga qarshi kurashga rag`batlantirish;
6. O`qish» darslarini samaradorligini tahlil etib borish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axloq odobga oid hadis namunalari T.: Fan.1990 y.
2. Mavlonova R.Raxmonqulova N.Boshlang`ich ta`limning integratsiyalashgan pedagogikasi . T.: O`qituvchi, 2006.